

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Gila Pál ügyvéd által képviselt I.r. és II.r. felpereseknek a dr. Kiss M. Tibor ügyvéd által képviselt alperes ellen személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása és járulékai iránt a Fővárosi Bíróság előtt 19.P.22.383/2007. szám alatt megindult és a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.514/2009/3. számú jogerős ítéletével befejezett perében az alperes által 18. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

A le nem rótt 36.000 (Harminchatezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az alperes köteles az államnak külön felhívásra megfizetni.

Ez ellen az ítélet ellen jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A jogerős ítélet által megállapított tényállás szerint a felperesek 1992. szeptember 1-jén fogadták örökbe az addig intézetben nevelkedett 4 éves .. A gyermeket az örökbefogadást engedélyező határozat alapján az anyakönyvbe .. néven, a felpereseket pedig vérszerinti szülőként tüntették fel. A gyermeket, aki hét éven át állt a felperesek gondozásában, a felperesek kiegyensúlyozott, megfelelő körülmények között nevelték. A felpereseket a környezete odaadó szülőként ismerte, de a szülők és a gyermek közötti kapcsolat nem az elvárásoknak megfelelően alakult. A gyermek fejlődésében és viselkedésében a felperesek igyekezete ellenére egyre több probléma merült fel, mentális okok miatt is orvosi kezelés alatt állt. A felperesek a gyermeket - hazugságok, a felperesektől, a boltból, illetve iskolai osztálytársaitól való lopásai miatt - egyre inkább megbízhatatlannak ítélték meg. A

felperesek az 1999. tanév vége után közölték a gyermekkel, hogy nem ők az igazi szülei, csupán örökbe fogadták és magatartása miatt a továbbiakban nem kívánják nevelni, ezért visszaviszik az intézetbe. A felperesek által ezt követően előterjesztett kereset alapján a Legfelsőbb Bíróság - a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett - az örökbefogadást felbontotta és feljogosította a gyermeket az örökbefogadással felvett családi és utónév további viselésére. A felperes azóta új nevelőszülőknél és azok családjában nevelkedik.

Az alperes által kiadott Nők Lapja című hetilap 2005. február 2-i számában az örökbefogadásról szóló riportsorozatban „Egy visszaadott fiú vallomása - Porig rombolt az a nyár” címmel jelent meg cikk. A sajtóközlemény „Vita” című kiemelt részében az újságíró saját gyermekkori élményét felidézve közli, hogy ő a kialakult helyzetbe belepusztult volna és gondolt a gyermek szüleire, akik örökbe fogadták, de náluk az „örökre” csak hét évet tartott, mert „jobbat vártak”. A cikkben a gyermek beszámol a felpereseknél töltött évekről, majd „A szülők árulása” alcím alatt az intézetbe való visszakerülésről mondja el a történeteket. A gyermek az eseményekkel kapcsolatos élményeként közölte, hogy őt ez a nyár porig rombolta. Ezt követően a jelenlegi nevelőanya nyilatkozott. A felpereseknél töltött időszakra vonatkozóan közölte, hogy sok mindent megtettek a gyerekért, de a jó szándék mellett az anyukának nem sikerült anyává válnia. A nevelőanya az iratokból szerzett értesüléseire hivatkozva mondta el azt is, hogy „a szülők azzal az indokkal kérték az örökbefogadás felbontását, hogy annak idején jelezték a gyivínél, hogy csak egészséges gyereket vállalnak fel és úgy látják, Zoli nem egészséges. Ennek alátámasztására bizonyos zárójelentéseket is csatoltak, amelyek valahogy úgy kezdődnek, hogy „a szülők kérésére” készültek”. Majd a nevelőanya nyilatkozott arról is, hogy hozzájuk kerülése óta, az eltelt öt év alatt a gyermeknek semmi baja nem volt, viselkedési probléma is csak, mint a legtöbb gyereknel, egészséges mennyiségben merült fel.

A felperesek keresetükben kérték megállapítani: az alperes az általa kiadott újságban megjelent cikkben a valótlan tényállításokkal, illetve a valóság hamis színben való feltüntetésével megsértette a jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogukat. Kérték az alperes további jogsértéstől való eltiltását és személyenként 500.000 forint nem vagyoni káruk megfizetésére kötelezését. A felperesek álláspontja szerint különösen „A szülők árulása” alcím és azok a kitételek, hogy „ennek alátámasztására bizonyos zárójelentéseket is csatoltak, amelyek valahogy úgy kezdődnek, hogy a szülők kérésére készültek”, illetve „és gondoltam a szüleire, akik örökbe fogadták, de náluk az örökre csak hét évet tartott, mert jobbat vártak”, azt a látszatot keltik, hogy elárulták a gyermeket, amikor az intézetbe visszavitték, és kizárólag az ő hibájukra vezethető vissza a gyermekkel való

kapcsolatuk helyrehozhatatlan megromlása. A valóság ezzel szemben az, hogy mindig a gyermek egészsége érdekében fordultak orvoshoz és a zárójelentések nem az ő kérésükre készültek, továbbá ők nem jobbat vártak, hanem olyan átlagos gyermeket szerettek volna, aki megfelelően viszonyozza a családi szeretetet és a gondoskodást. Orvosi vélemények támasztják ugyanakkor alá, hogy a gyermek magatartása nem volt átlagosnak nevezhető.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Védekezése szerint a cikk az örökbefogadás összetett társadalmi jelenségével foglalkozott. A szerző a történeteket az örökbe fogadott fiú szemszögéből mutatta be és a nevelőszülők által elmondottak alapján feltárt tényekből vont le következtetést. Egyéni szempontból nyilvánított véleményt, amely a jogsértés alapjául nem szolgálhat. Vitatta a nem vagyoni kártérítés jogalapját és összegét is.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes azzal, hogy az általa kiadott „Nők Lapja” című hetilap 2005. február 2-i számában az „Egy visszaadott fiú vallomása - Porig rombolt az a nyár” című cikkben olyan hamis látszatot keltett, hogy a cikkben szereplő örökbe fogadott gyermek nevelése terén a felperesi örökbe fogadó szülők szinte kizárólagos felelőssége lenne megállapítható az örökbefogadás felbontásáért, megsértette a felperesek jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek személyenként 300.000 forintot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek 30.000 forint elsőfokú perköltséget. Rendelkezése szerint a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt 60.000 forint elsőfokú illetékből a felperesek személyenként 10.000 forintot, az alperes 40.000 forintot köteles az államnak külön felhívásra megfizetni. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a cikk a felperesek szerepét egyoldalúan, döntően a felperesekre nézve elmarasztaló körülmények ismertetésével mutatta be. Ezáltal olyan hamis látszat keletkezett, mintha a felperesek a gyermektől való megszabadulás érdekében tettek volna erőfeszítéseket. Ezzel az alperes megsértette a Ptk. 78. § (1) bekezdés alapján a felperesek jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát. Az elsőfokú bíróság a jogsértést a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pont alapján megállapította és az e) pont alkalmazásával a Ptk. 357. § (4) bekezdés - helyesen: 339. § (1) bekezdés és 355. § (1) és (4) bekezdés - alapján kötelezte az alperest a mérlegeléssel megállapított nem vagyoni kártérítés megfizetésére.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részét helybenhagyta. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek „15.000

forint + áfa" fellebbezési költséget, valamint az államnak külön felhívásra 36.000 forint fellebbezési illetéket.

A másodfokú bíróság az alperes fellebbezésében hivatkozott, hatályon kívül helyezésre okot adó eljárási szabálysértések tekintetében kifejtette, hogy miután a felperesek a fellebbezési eljárásban a további jogsértéstől való eltiltásra vonatkozó igényüket már nem tartották fenn, e kereseti kérelemről való rendelkezés elmulasztásával az elsőfokú bíróság nem követett el olyan eljárási szabálysértést, amely miatt az érdemi vizsgálatra nem kerülhetett sor. A másodfokú bíróság rámutatott arra is, hogy a felperesek a cikket a valóság hamis színben való feltüntetése miatt sérelmezték. Igényük elsődleges alapjaként kétségtelenül két kitélt jelöltek meg, azonban az alperes védekezésére előterjesztett észrevételükben egyértelműen meghatározták, hogy a cikket amiatt tartják jogsértőnek, mert az a történetet, amelyben személyük egyértelműen beazonosítható, egyoldalúan mutatja be, álláspontjuk kifejtésére nem kaptak lehetőséget, ezáltal a történet az olvasó számára téves következtetés levonására ad alapot. Az alperes téves fellebbezési álláspontjával szemben ezért az elsőfokú bíróság nem terjeszkedett túl a kereseti kérelmen, amikor a PK. 12.sz. állásfoglalás II. pontjában foglaltakra figyelemmel a cikkben közöltek a felperesek által ténylegesen megjelölt és sérelmezett kitételek szövegkörnyezetével együtt értékelte.

A másodfokú bíróság érdemben a per adatai alapján - az elsőfokú bíróság álláspontjával egyezően - megállapította, hogy az újságíró a történetet egyoldalúan mutatta be. Kifejtette, hogy az örökbefogadott gyermek szemszögéből az eseményeket úgy tárta az olvasó elé, hogy a felperesek számára csak a hátrányos tények kerültek kiemelésre, ugyanakkor a számukra előnyös, az örökbefogadást felbontó jogerős ítéletben is feltárt körülményeket elhallgatta. Ezáltal a felpereseket olyan hamis színben tüntette fel, amely alkalmas volt a személyükről kialakult megítélés hátrányos befolyásolására. A műfaj nem adhat felmentést a jogsértésért való felelősség alól, különösen akkor, ha beazonosítható személyekről van szó és nem csak az örökbe fogadott gyermek szemszögéből kerül sor az események feltárására, hanem a jelenlegi nevelőszülők nyilatkozatát is tartalmazza az írás.

A jogerős ítélet ellen, anyagi és eljárási jogszabálysértésre hivatkozással, az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és a kereset teljes elutasítása érdekében. Felülvizsgálati álláspontja szerint iratellenesen állapította meg a jogerős ítélet, hogy a felperesek meghatározták volna, mi miatt tartják jogsértőnek az írást. A kereseti kérelmük - valós tartalma szerint - csak a keresetlevélben, a jogsértés alapjául megjelölt két kitélt tartott sérelmesnek, amelyek tekintetében az elsőfokú bíróság nem állapított meg jogsértést.

Azzal pedig, hogy az eljáró bíróságok nem a keresetlevélben megjelölt két kijelentést vizsgálták, hanem a teljes cikk vonatkozásában tettek megállapításokat, a Pp. 3. § (2) bekezdésében és a 215. §-ban foglaltakat megsértetve túlterjeszkedtek a kereseti kérelmen. Amennyiben a keresetlevélben foglaltakhoz képest a felperesek észrevételében előadottak keresetmódosításnak, vagy kereset-kiegészítésnek tekinthetők, az elsőfokú bíróság elmulasztotta a Pp. 3. § (3) bekezdés alapján a bizonyítással kapcsolatos tájékoztatást. Ennek elmaradása az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére okot adó lényeges eljárási szabálysértés. A jogerős ítélet érdemben, a cikk egésze tekintetében is jogszabályt, a véleménynyilvánítás és a sajtószabadság alkotmányos jogát is sértve állapította meg a jogsértést. Az írás objektív tényeken alapuló, egy adott helyzetről, eseményről alkotott egyoldalú véleményt tükröz, amelynek érték- és valóságtartalmát a bíróság nem vizsgálhatja.

A felperesek a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alaptalan.

Téves az alperesnek az a felülvizsgálati álláspontja, hogy a jogerős ítélet iratellenesen bírálta el a keresetben sérelmezett közlések tartalmát és a kereseti kérelemhez kötöttség elvét megsértve állapította meg a jogsértést. A Pp. 3. § (2) bekezdésének rendelkezése ugyanis a bíróság számára nemcsak a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz való kötöttséget, hanem azt is előírja, hogy a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe. A személyiségi jogi perben irányadó PK. 12. számú állásfoglalás értelmében pedig a kifogásolt közléseket, kifejezéseket nem formális megjelenésük hanem valóságos tartalmuk szerint kell figyelembe venni, a sajtóközlemény egymással összetartozó részeit összefüggésükben kell értékelni. A felperesek a keresetlevelükben kifejezetten sérelmezték, hogy az írásmű a történet egyoldalú bemutatásával azt a hamis látszatot kelti, mintha kizárólag az ő hibájukra lenne visszavezethető a gyermekkel való kapcsolatuk helyrehozhatatlan megromlása. A cikk tartalmával okozott valódi sérelmük alátámasztásaként jelöltek meg két valótlan, sértő kitételt. Ezért az eljáró bíróságok nem sértettek jogszabályt azzal, hogy a konkrétan megjelölt egyes kitételeket tartalmilag összefoglalóan, a cikk mondanivalójával összefüggésben vizsgálták és állapították meg a jogsértést.

Alaptalanul kifogásolta az alperes, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta a tájékoztatási kötelezettségét. A Pp. 3. § (3) bekezdés alapján a bíróságot a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a tájékoztatási kötelezettség csak akkor terheli,

ha az a jogvita érdemi elbírálásához szükséges. A felperesek az alperes ellenkérelmére tett észrevételükben sem kértek mást, mint a keresetlevélben, csupán a védekezésben előadottakra fejtették ki a kereseti álláspontjukat alátámasztó további érveiket, amely keresetmódosításnak vagy kereset-kiegészítésnek nem tekinthető. Az alperest, miután védekezése tartalmilag a felperesek e nyilatkozatára is kiterjedt, ebben a körben a Pp. 164. § (1) bekezdés alapján a bizonyítás, az elsőfokú bíróságot pedig a Pp. 3. § (3) bekezdés alapján a kioktatási kötelezettség nem terhelte. Nem történt tehát olyan eljárási szabálysértés, amely a Pp. 275. § (4) bekezdés alapján a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését indokolná.

A Ptk. 78. § (1) bekezdése értelmében a személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jó hírnév védelmére is. A Ptk. 78. § (2) bekezdés szerint a jó hírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényt állít, vagy való tényt hamis színben tüntet fel.

A sajtót is megilleti a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos joga. A sajtó Alkotmányban és a sajtóról szóló 1986. évi II. törvényben (St.) biztosított szabadsága azonban nem korlátlan. Az St. 2. § (1) bekezdése értelmében a sajtó feladata - egyebek mellett - a hiteles és pontos tájékoztatásról való gondoskodás. Az St. 3. § (1) bekezdése szerint a sajtószabadság gyakorlása nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével. E rendelkezések értelmében a sajtó egy adott társadalmi jelenség bemutatásáról szóló, és a szerző ahhoz fűzött véleményét tükröző írásmű közzététele során sem teheti meg, hogy konkrétan felismerhető személyekről valótlan tényt állít vagy a való tényeket hamis színben tünteti fel.

Mindezekre tekintettel az örökbefogadás történetének valóságos, azaz a hiteles és pontos tájékoztatásnak megfelelő ismertetése mellett az elmarasztaló (egyoldalú) vélemény közlése önmagában nem jogsértő. Az alperes téves álláspontjával szemben nem is az eseményekből levont értékítéletet róttá a jogerős ítélet a terhére, hanem amiatt állapította meg a jogsértést, hogy az írásmű az örökbefogadással kapcsolatos valóságot meghamisította. Helytállóan állapította meg a jogerős ítélet, hogy a cikk a való tényeket hamis színben tüntette fel, amikor csupán az eseményekből egyoldalúan kiragadott, a - történet alapján szűkebb környezetükben egyértelműen beazonosítható - felperesek személyének hátrányos megítélését eredményező részleteket ismertette, és elhallgatta, hogy a Legfelsőbb Bíróság az egyik fél számára sem fenntartható helyzet miatt bontotta fel az örökbefogadást. Ezért jogszabálysértés nélkül állapította meg a jogerős ítélet a Ptk. 78. § alapján a jogsértést.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdés alapján hatályában fenntartotta. A felpereseknek perköltségigénye nem volt, ezért arról rendelkezni nem kellett. A tárgyi illetékeljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986.(VI.26.) IM. rendelet 13. § (2) bekezdés alapján a pervesztes alperes köteles az államnak megtéríteni.

Budapest, 2010. június 30.

Dr. Mészáros Mátyás sk. a tanács elnöke, Dr. Kovács Zsuzsanna sk. előadó bíró, Dr. Szűcs József sk. bíró

Vné

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő